

Udskriftsdato: 22. februar 2021

KEN nr 9548 af 13/08/2008 (Gældende)

Pressenævnets kendelse i sag 2008-6-697

Ministerium: Justitsministeriet

Journalnummer: 2008-6-697

Pressenævnets kendelse i sag 2008-6-697

Resumé

Klager – en person – klagede over en udsendelse på TV 2.

Pressenævnets begrundelse og afgørelse:

Pressenævnet finder det som udgangspunkt betænkeligt at bringe optagelser, indhentet ved skjult kamera, uden efterfølgende samtykke. En sådan fremgangsmåde kan kun være berettiget efter en nøje afvejning i hvert enkelt tilfælde af den samfundsmæssige interesse i forhold til den enkeltes krav på beskyttelse.

Pressenævnet har ikke mulighed for at gennemse råbåndene optaget med skjult kamera, hvorfor nævnet ikke kan afgøre, hvorvidt der er foretaget ukorrekt klipning i optagelserne til brug for udsendelsen.

Pressenævnet finder, at uanset om det måtte være af offentlig interesse at afdække clairvoyante mediers arbejdsmetoder, er det ikke tilstrækkelig sandsynliggjort, at brugen af skjulte optagelser var nødvendig for at lave udsendelsen. Nævnet har herved bl.a. lagt vægt på, at [K] tidligere har samarbejdet med journalister om emnet. Hertil kommer, at det er betænkeligt for informationens lødighed, at dokumentationen er baseret på et rollespil, der i betydelig grad er provokerende. Nævnet finder på den baggrund, at TV 2 har tilsidesat god presseskik ved brugen af skjulte optagelser, og nævnet udtaler sin kritik heraf.

Udsendelsen indeholder navnlig en beskyldning om, at [K] kan mistænkes for at hente oplysninger vedrørende klienter på internettet. Oplysningen kan være skadelig, krænkende og virke agtelsesforringende for klager og skal derfor efterprøves i særlig grad, først og fremmest ved forelægelse for [K]. Studieværten forelagde telefonisk mistanken for klager, og hendes kommentar fremgår af udsendelsen. Nævnet udtaler ikke kritik af TV 2 for ikke at efterprøve oplysningen yderligere.

I medfør af medieansvarsloven § 49 pålægger Pressenævnet herefter den ansvarshavende redaktør af TV 2 at offentliggøre et kendelsesresumé.

Det følger af medieansvarsloven § 36, stk. 1, at anmodning om genmæle i massemedierne over for oplysninger af faktisk karakter, som er egnet til at påføre nogen økonomisk eller anden skade af betydning, og som er blevet bragt i et massemedie, skal tages til følge, medmindre oplysningernes rigtighed er utvivlsom.

På baggrund af udsendelsen lægger Pressenævnet til grund, at det ikke i udsendelsen nævnes, at [K] henter oplysninger på internettet, men at der er en mistanke herom. Pressenævnet finder herefter, at der ikke er bragt ukorrekte oplysninger, og [K] er derfor ikke berettiget til et genmæle.

[K] har klaget til Pressenævnet over en udsendelse på TV 2 den 26. maj 2008, idet hun mener, at god presseskik er tilsidesat. [K] har endvidere anmodet om at få en ”berigtigelse” bragt i TV 2.

1 Sagsfremstilling

TV 2 sendte den 26. maj 2008 udsendelsen ”Operation X: De falske åndemagere” om clairvoyantes kommunikation med afdøde personer. Programmet stillede spørgsmålstegn ved, hvorvidt de clairvoyante

er i kontakt med afdøde personer, eller om de clairvoyante søger/google deres oplysninger på internettet forud for de såkaldte "klarsyns-seancer". I udsendelsen oprettede studieværten en klinik "Den åndelige mentor", der viste, hvordan det er muligt at søge oplysninger om kundernes afdøde familiemedlemmer på internettet og derved overbevise kunderne om, at man er i kontakt med den afdøde.

I programmet figurerede to opdigtede afdøde personer, Morten Severin Højgaard og Morten Mogensen, med henblik på at efterprøve, hvorvidt de clairvoyante kan komme i kontakt med afdøde, eller om de clairvoyante medier videregiver oplysninger fra internettet. To fiktive livshistorier med fotografier af studieværten blev lagt på internettet. Af udsendelsen fremgik bl.a. følgende:

"*Speak*: Ifølge en undersøgelse, som Gallup har lavet for Berlingske Tidende, tror mere end en tredjedel af alle danskere, at der går spøgelses rundt iblandt os, og at clairvoyante medier rent faktisk kan kommunikere med de døde.

Studievært: Vi vil ikke blande os i, hvad folk tror, men hvis de oplysninger, [[D][kunde, der mistænker det clairvoyante medium [E] for at have hentet oplysninger fra internettet] fik fra sin afdøde mand, i virkeligheden er hentet på internettet frem for i den åndelige verden, så er det ikke et spørgsmål om tro, men derimod om snyd.

...

Speak (opremser den fiktive historie): Morten Severin Højgaard [fiktiv person] var lykkeligt gift med Sofie Annalise Højgaard. Sammen havde de to børn. En stor dreng og en yngre pige. Morten Severin Højgaard var også passioneret lystfisker, og det var denne passion, der kom til at koste ham livet. En kold januardag for snart halvandet år siden druknede han i sine waders.

Studievært: Ingen af disse oplysninger passer på mig eller på den journalist fra Operation X, som skal spille Morten Severin Højgaards stakkels enke. Men oplysningerne ligger nu frit tilgængelig på internettet på Sofie Annalise Højgaards hjemmeside.

...

Speak: I Danmark er der ganske vide rammer for, hvad man må sælge til folk, som døjer med sorger og sjælekvaler.

Studievært: Man behøver hverken godkendelse eller uddannelse. Til gengæld kan man tjene mellem 600 og 1.200 kroner i timen for private klarsyns-seancer. Det kan altså være en hel del mere, end hvad en autoriseret psykolog tjener, og de har mange års uddannelse bag sig.

...

Studievært: For at undersøge, om nogen af dem [clairvoyante] benytter internettet som genvej til afdødekontakt, sender vi vores muldvarp af sted til en række private seancer.

...

Studievært: På internettet finder vi også siden her [internetside fremgår af skærmbilledet]. Den tilhører [K] og [A]. Spørgsmålet er, om de også kan skabe kontakt til den fiktive lystfisker. Vores muldvarp har fået tid hos det clairvoyante par.

[A] (uden for billedet): En mand. En høj mand. Ikke så frygtelig gammel.

[K] (skjult kamera): Siger det dig noget umiddelbart?

Muldvarp: Ja, det siger mig noget.

[A]: Hvad var han i forhold til dig. Din eksmand eller hvad?

[K]: Nej, din mand, tror jeg. Kan det være det?

Muldvarp: Ja, ja.

[A]: Sig mig. Døde din mand meget pludseligt?

Muldvarp: Ja.

[K]: I forbindelse med noget akut. Altså, det var en akutte.

Muldvarp: Jahh.

[K]: Gør han det? Altså, fordi det bliver meget koldt. Sådan rigtigt ligesom om, at vandet stiger op eller et eller andet. Du ved, ligesom du står i koldt vand, og så stiger det op.

Studievært: Endnu en gang er der altså hul igennem til Morten Severin Højgaard. Den fiktive lystfisker, der døde i en tragisk wadersulykke.

[K]: Han lavede noget, han var vant til og havde gjort en milliard gange. Fisker han?

Muldvarp: Ja.

[K] (slår med armen): Det er ligesom om, han kaster noget ud. Så forstår jeg også, at så står han i sådan en gummidrags nærmest, men ikke i en dykkerdragt. En gummidrags, der kan blive fyldt med vand, så man ikke kan rejse sig. Ja. Han er altså kommet for langt ud. Det ved jeg ikke, om du har nogen idé om?

Muldvarp: Nej.

[K]: Nej, men det er han altså.

Studievært: Endnu engang kan de clairvoyante altså se, hvordan jeg levede og døde og høre, hvad jeg har at sige til mine efterladte. Det kunne jo unægtelig give én den mistanke, at de clairvoyante medier, vi har besøgt indtil nu, henter deres oplysninger på internettet og ikke i den spirituelle verden. Men for at være helt sikre, vil vi afprøve vores mistanke endnu en gang. Derfor skal vi bruge endnu en fiktiv person. Og igen er det mig, der må lade livet. I stedet for en forklædning vælger vi denne gang at ændre lidt på et billede af mig i PhotoShop. Og værsgo her er Morten Mogensen. På hjemmesiden her kan man læse, at han elskede Swiffer [hund] og sin kæreste Torben. Det er ham, der har lavet hjemmesiden. Man kan også læse, at han elskede sin nye motorcykel, og at det kom til at koste ham livet. Med det fiktive minde om kæresten Morten Mogensen i baghovedet besøger vores muldvarp Torben nu de clairvoyante medier, som vi allerede har besøgt én gang. Han begynder med en session hos [K] og [A].

[K]: Og du ved, hvor meget du har fortalt os ikke?

Muldvarp 2: Jo, altså.

[K] (laver nul-tegn med fingrene): Ja, tak. Den, som du gerne vil have kontakt med, er det en yngre person, som kom af dage meget pludseligt?

Muldvarp 2: Ja.

[K]: Ung mand?

Muldvarp 2: Ja.

[K]: Ja. Altså, han kan jo selvfølgelig godt være kørt ihjel ikke. Men døde han ikke inden din fødselsdag?

Muldvarp 2: Han døde faktisk på.

[K]: Ja, for han snakker noget om din fødselsdag, nemlig.

Muldvarp 2: Okay.

[K]: Jeg kigger derover. For der står han. Det er derfor jeg hele tiden sidder og glør derhen. Ja, ja. Du kan selvfølgelig ikke se noget.

Studievært: [K] siger, at hun kan se mig i skikkelse af Morten Mogensen, men ikke nok med det. Hun kan også bidrage med blodige detaljer om min død.

[K]: Ej, jeg har heller ikke vild lyst til at gå ind i den der krop, som er næsten hugget halvt over. Eller et eller andet. Den ser ikke ret godt ud, vel. Det gør den ikke. Det er lige før, den er gået i stykker. Altså gået midt over nærmest. Det er virkelig, virkelig, ja. Ækelt at se på, sådan som han viser mig det, ikke. Så det er rigtigt sådan noget wraagh.

Muldvarp 2 (ved at betale): Og det er. Hvor meget er det? 1.200 ikke.

[K]: Ja.

Studievært: [K] kan altså kommunikere med ånder, der ikke eksisterer, og videregive detaljer, der kun eksisterer på internettet. Jeg vil gerne spørge hende om, hvordan det kan lade sig gøre.

[K] (over telefonen): [K].

Studievært: Ja, goddag. Jeg hedder [B]. Jeg er journalist på et program på TV 2, der hedder Operation X.

[K]: Ja.

Studievært: Jeg ringer til dig, fordi vi har været på besøg hos dig et par gange.

[K]: Okay.

Studievært: Det, vi har gjort, det er, vi har lavet nogle fiktive identiteter på internettet, hvor jeg har klædt mig ud. Så har vi skrevet, at jeg var død, og så har vi besøgt jer. Og I kan komme i kontakt med min ånd, selvom jeg ikke er død.

[K]: Nej, hvor er vi dygtige.

Studievært: Ja, det er så spørgsmålet, om I er det, når jeg ikke findes som ånd. I nævner nogle detaljer, som kun findes på internettet.

[K]: Er det rigtigt?

Studievært: Ja.

[K]: Det var dog utroligt.

Studievært: Søger I oplysninger om dem, der melder sig til hos jer, på internettet?

[K] (af skærbilledet fremgår titlen "Clairvoyant?"): Det gør vi rent faktisk ikke. Altså sådan en forklaring. Sådan rent umiddelbart. Det er, at man samler op fra vedkommende.

Studievært: Så det er sådan en slags tankelæsning?

[K]: Ja, det må det være. Det er den eneste forklaring.

Studievært: Men bør du ikke gøre dig overvejelser omkring, hvorvidt du skal fortsætte med den her åndekontakt. Altså, du beskriver mig som ånd, selvom jeg ikke er død.

[K]: Det vil jeg da have i baghovedet.

Studievært: [K] kan altså ikke forklare, hvordan hun har kontakt med ånder, som kun findes på internettet, men det forhindrer dog ikke hende og hendes partner [A] i at tage 1.200 kroner i timen. Ikke for tankelæsning, men for kontakt med de døde [studieværten holder to fotografier op til ansigtet, ét af hver af de fiktive personer, Morten Severin Højgaard og Morten Mogensen]."

Af programchefen for TV 2, [C]s, brev af 5. maj 2008 til [K] fremgår bl.a. følgende:

"TV 2 lægger vægt på en grundig og saglig dokumentation og skal derfor opfordre dig til yderligere at deltage i programmet, således at dit syn på emnet, og navnlig de to seancer kan komme til udtryk i selve programmet, herunder hvad der er i forløbet, som du mener "er det rene vrøvl" [påstande om snyd, jf. breve af 10. og 13. april 2008 fra [K] til Bastard Film og TV 2]. Dette kan ske ved, at du kontakter Bastard Film og aftaler nærmere, ligesom jeg kan foranledige, at du kontaktes af Bastard Film, hvis du ønsker dette."

2 Parternes synspunkter

2.1 [K]s synspunkter

[K] har anført, at hun er blevet filmet med skjult kamera i sit private hjem, selvom dokumentationen kunne være fremskaffet på anden vis, idet hun tidligere har deltaget i flere forsøg for TV 2 og gerne hav-

de stillet op til åbent kamera. Hun har bl.a. tidligere medvirket i programmet ”Åndernes Magt 3” på TV 2 Zulu, hvor der blev skabt kontakt til afdøde.

[K] har oplyst, at clairvoyante arbejder med tankeoverførsel, når de er i kontakt med afdøde, og kan naturligvis snydes. Klager har afvist at have googlet oplysninger på internettet og gjort opmærksom på, at påstanden kan checkes via klagers IP-adresse. Klager finder det videre misvisende at kalde udsendelsen for ”dokumentar”, når udsendelsen ikke baseres på dokumentation. Hun har endvidere anført, at udsendelsen er klippet uden hensyn til, hvad der faktisk blev sagt og givet udtryk for.

[K] har herudover anført, at hun fremstår som grisk, fordi hun tager penge for sin ydelse. Prisen ligger fast og oplyses, inden der aftales tid. Hvis klienten ikke er tilfreds, opkræves honoraret ikke. De to muldvarpe udtrykte tilfredshed og betalte.

Klager blev den 9. april 2008 telefonisk kontaktet af [B], TV 2, hvor hun afviste at have googlet oplysninger. Hun ønskede videre ikke at deltage i udsendelsen på produktionsselskabets præmisser.

[K] har endelig meddelt, at hun ønsker en berigtigelse, idet seerne får det indtryk, at hun har svindlet sig til oplysninger på internettet, hvilket TV 2 ikke har dokumentation for. Klagers rygte og erhvervsgrundlag er ødelagt, og hun har modtaget aflysninger på indgåede aftaler.

2.2 TV 2's synspunkter

TV 2 har anført, at ”det åndelige” er af betydelig interesse blandt danskerne, og at der findes over 100 erhvervsudøvende clairvoyante i Danmark. Rådgivning via clairvoyance angår ofte meget følelsesmæssige forhold for de personer, som søger rådgivning, kontakt med afdøde mv. Det har således en klar samfundsmæssig relevans at afdække disse forhold. Klager er filmet af to personer, der har købt seancer på det sted, hvor klager driver sin virksomhed. TV 2 og TV 2 Zulu har vist programmer, herunder ”Åndernes magt”, hvor clairvoyante på egne præmisser har kunnet fremvise deres arbejde. Det ville imidlertid ikke være muligt at afdække arbejdsmetoderne, hvis der var indgået en forudgående aftale om at sende et kamerahold ud og optage en seance.

TV 2 har afvist, at der er blevet klippet i optagelserne uden hensyn til, hvad der faktisk blev sagt under de to clairvoyance-seancer.

Der bliver i udsendelsen sagt, at seancen hos bl.a. [K] kan ”give én den mistanke, at de clairvoyante medier, vi har besøgt indtil nu, henter deres oplysninger på internettet”. Det hævdes ikke, at hun har været inde på de relevante hjemmesider. Dokumentationen for mistanken består i optagelserne, hvoraf det fremgår, at klager og [A] nøje gengiver beskrivelsen af de fiktive personer, Morten Severin Højgaard og Morten Mogensen. [K] udtaler sågar, at hun kan se den afdøde Morten Mogensens ånd. TV 2 har forgæves forsøgt at indhente oplysninger om, hvorvidt klagers IP-adresse er opfanget på de aktuelle hjemmesider (Internetudbydere vil af hensyn til persondatalovgivningen ikke udlevere sådanne IP-adresser uden retskendelse).

Redaktionen bag Operation X giver i et efterfølgende interview klager lejlighed til at kommentere optagelserne i forbindelse med udsendelsen. Klager bliver foreholdt ovennævnte mistanke, hvortil hun afviser at google sine klienter. Klager er endvidere blevet kontaktet af produktionsselskabet, Bastard Film, hvor hun er blevet bedt om at deltage i programmet.

TV 2 har endelig afvist at have fremsat påstand om, at [K] har snydt.

3 Pressenævnets begrundelse og afgørelse:

I sagens behandling har følgende nævnsmedlemmer deltaget:

Axel Kierkegaard, Palle Weis, Lene Sarup og Marianne Druedahl.

Pressenævnet finder det som udgangspunkt betænkeligt at bringe optagelser, indhentet ved skjult kamera, uden efterfølgende samtykke. En sådan fremgangsmåde kan kun være berettiget efter en nøje afvej-

ning i hvert enkelt tilfælde af den samfundsmæssige interesse i forhold til den enkeltes krav på beskyttelse.

Pressenævnet har ikke mulighed for at gennemse råbåndene optaget med skjult kamera, hvorfor nævnet ikke kan afgøre, hvorvidt der er foretaget ukorrekt klipning i optagelserne til brug for udsendelsen.

Pressenævnet finder, at uanset om det måtte være af offentlig interesse at afdække clairvoyante mediers arbejdsmetoder, er det ikke tilstrækkelig sandsynliggjort, at brugen af skjulte optagelser var nødvendig for at lave udsendelsen. Nævnet har herved bl.a. lagt vægt på, at [K] tidligere har samarbejdet med journalister om emnet. Hertil kommer, at det er betænkeligt for informationens lødighed, at dokumentationen er baseret på et rollespil, der i betydelig grad er provokerende. Nævnet finder på den baggrund, at TV 2 har tilsidesat god presseskik ved brugen af skjulte optagelser, og *nævnet udtaler sin kritik* heraf.

Udsendelsen indeholder navnlig en beskyldning om, at [K] kan mistænkes for at hente oplysninger vedrørende klienter på internettet. Oplysningen kan være skadelig, krænkende og virke agtelsesferringende for klager og skal derfor efterprøves i særlig grad, først og fremmest ved forelæggelse for [K]. Studieværten forelagde telefonisk mistanken for klager, og hendes kommentar fremgår af udsendelsen. Nævnet udtaler ikke kritik af TV 2 for ikke at efterprøve oplysningen yderligere.

I medfør af medieansvarsloven § 49 pålægger Pressenævnet herefter den ansvarshavende redaktør af TV 2 at offentliggøre følgende:

”Pressenævnet har udtalt kritik af TV 2 og pålagt os at bringe følgende:

Den 26. maj sendte TV 2 programmet ”Operation X: De falske åndemagere”. I udsendelsen blev der vist klip fra såkaldte klarsyns-seancer ved clairvoyante, der skabte kontakt til to afdøde personer, TV 2 havde opdigtet til lejligheden. Seancerne var optaget med skjult kamera.

Én af de clairvoyante har klaget til Pressenævnet over offentliggørelsen af de skjulte optagelser.

Pressenævnet finder, at selvom clairvoyantes arbejdsmetoder har offentlig interesse, var brug af skjult kamera ikke berettiget. Det var således ikke tilstrækkelig sandsynliggjort, at brug af skjult kamera var nødvendig for at lave udsendelsen. Pressenævnet udtaler kritik af TV 2.

Hele Pressenævnets kendelse kan læses på www.pressenaevnet.dk.”

Det følger af medieansvarsloven § 36, stk. 1, at anmodning om genmæle i massemedierne over for oplysninger af faktisk karakter, som er egnet til at påføre nogen økonomisk eller anden skade af betydning, og som er blevet bragt i et massemedie, skal tages til følge, medmindre oplysningernes rigtighed er utvivlsom.

På baggrund af udsendelsen lægger Pressenævnet til grund, at det ikke i udsendelsen nævnes, at [K] henter oplysninger på internettet, men at der er en mistanke herom. Pressenævnet finder herefter, at der ikke er bragt ukorrekte oplysninger, og [K] er derfor ikke berettiget til et genmæle.

Afgjort den 13. august 2008